

בשקידה מופלאה.
(צילומים: כ. קרויס)

שהיתה מקשה אחת של אצילות מרוממת; טוב לב נדיר ומדות חצובות הוד ועדינות — ולא החזיק טיבותא לנפשיה.

ישבנו השבוע שעה ארוכה בבית האבלים, והסיפורים קלחו בזה אחר זה. ככל שקלחו הסיפורים יותר, נכמר הלב על האבדה הגדולה. על השילוב הנדיר שהיה ברב, נצר וחותר מגזע חסידים ואנשי מעשה, אשר גיגניהם ליוו אותו כל שנות חייו, והתקשרותו אליהם היתה למופת. רשמנו ראשי פרקים, מתולדותיו, מהליכותיו, וממאבקי הגבורה שלו על קיום הדת ועל משמר השבת. נעזרנו בכך רבות במכובדנו, הר"ר אביגדור רובינשטיין שיחי', ממכון 'מאיר לדורות', אשר נחשף בבית האבלים לאישיותו המיוחדת של הרב הנערץ, כפי שבאו הדברים מפי הבנים הרבנים שיחי', ומפי המנחמים שהיו יחד עמו ואשר הוסיפו נופך רב משלהם.

לכך חיברנו והוספנו את 'נעם השיח' שהעניק הרב בחייתו לתוספת התורנית של 'המודיע'. ואכן, חיבה מיוחדת היתה לו לרב העיר הרצליה לבטאנה של

טוביה פריינד

תקופה של שישים ושש שנות רבנות ברצף, הסתיימה בשבוע שעבר ביום רביעי, בהסתלקותו הפתאומית של אחד מזקני הרבנים, מחשובי מורי ההוראה, ומוותיקי רבני הערים באר"ק, הגאון הצדיק רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ זצ"ל, מי שכינה כשבעה עשורים כרבה של העיר הרצליה; ואשר נלב"ע בחתף, בשם טוב ובשיבה טובה, בשנת ה'פ"ט לחייו.

פטירת רבה הוותיק של הרצליה לוותה בהספדים רבים, של רבנים גדולי תורה, שתיארו את האבדה הקשה והחלל הגדול שנפער בעיר הרצליה. מכיריו, שואליו ושומעי לקחו, שחו על דמות קמאת של ענק רוח, דמות מקרינה שהאירה להם בתורה ובהוראה; שחו על גאון הבקי במכמני תורה — שאיננו; על שנות רבנות ארוכות במהלכן העמיד את הדת על תילה בעירו, עיר החוף בשרון הדרומי. עשה נפשות רבות וקירב לבות ישראל לאביהם שבשמים. שחו כולם על אישיותו הרוממה

שבימים שנשמעו בימי
ה'שבעה' על הרב
המופלא שהרביץ תורה
והוראה במסירות ס"ו
שנים, ומי שניהל את
מאבק השבת בעיר החוף
הרצליה לפני יובל שנים
ועמד למשפט יחד עם 11
'אסירי השבת' ה"ה הגאון
הצדיק רבי יצחק יחיאל
יעקובוביץ זצ"ל, רבה של
הרצליה קרוב לשבעים
שנה ואל הדברים
שנשמעו, הוסכנו ממה
ששמענו אישית ממנו,
נבלחט"א, בשיח מיוחד
שהעניק הרב בשעתו
לתוספת התורנית של
'המודיע'. מארג מהדהד,
השזור עבר והווה, פרקי
חיים מסעירים ודבקות
בצדיקי הדורות
• יריעה מיוחדת
ככלות ה'שבעה'

בית הכנסת הגדול בהרצליה

הלב הגדול

שנים

הרצליה, ומיד יסד בה בית ספר תורני – שהיה כמעט הראשון בשוב החדש, ובה נודע בפעולותיו הכבירות למשגב. אך מה רב היה הכאב, כאשר בין האירוסין לחתונה, בכ"א כסלו תשי"ג, נלקח המחנות לבית עולמו. אר"א, במקום שתיצער הפעילות התורנית, דובר על החתן הצעיר שימלא מקום חותנו למרות גילו הצעיר. באותה תקופה שלאחר פטירת חותנו, בין האירוסין לחתונה, ישב רבי יצחק יחיאל למעלה מ־16 שעות ביממה ולמד את כל ההלכות הנדרשות כדי לפסוק להלכה ברבנות העיר. הרבה עמל עם כן בדרורו, הגאון רבי אליהו מישקובסקי זצ"ל [שאף הוא מונה בחתונתו למלא מקום חמיו, הרב קרול, ברבנות 'כפר חסידים'].

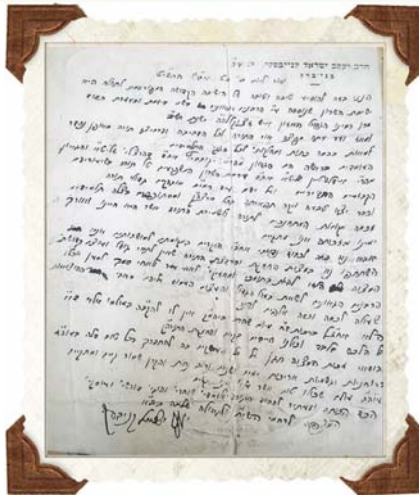
איחולי 'מזל טוב' בכפליים

פרנסי העיר נמנו, בעצת החו"א, למנות תחתיו את החתן הצעיר, רבי יצחק יחיאל, כרבה של העיר הרצליה, כשהוא בשנת העשרים ושתיים לחייו. החו"א עודד מאד את מינויו, למרות גילו הצעיר ולמרות שהועדוהו למלא את מקום אביו בישיבת 'קול תורה' בירושלים. החו"א והרב מפוניבז' פעלו אצל ראשי העיר וברבנות הראשית, שיאשרו רשמית את המינוי מטעמם. יחד עם שמחת נישואיו – ביום החתונה של הרב, בר"ח ניסן שנת תשי"ג, התקיימה הכתרתו לרבנות העיר הרצליה, כך שכל בני העיר באו לאחל לו ברכת 'מזל טוב' בכפליים.

באותם ימים התיישבו בהרצליה יהודים מלפני השואה ולאחריה, שקיבלוהו כרב עליהם בלא פקפוק, למרות גילו הצעיר. היה זה מחנה מרחים, לראות האין יהודים מבוגרים באים לשאול ברעת תורה של אביו, שזה עתה הקים את ביתו ונכנעים לקבל הוראותיו בהנהגת העיר. בין אישים מבוגרים אלה, די אם נזכיר את רבי יוסף שברון, אחיו של המגיד הירושלמי רבי שלום זצ"ל, רבי יחיאל כהן, רבי בעריש טונבוים, הרב דבורין, הרב פרוכין, רבי גרשון העניך פישקן, שאף הוא היה מבית חסיד מפולין, והאחרון שעמד לימינו מיהודים מבוגרים אלה היה רבי יצחק זאלי, חסיד קארלין מובהק. כל אלה העמידו משפחות לתפארת.

רבים היו מגיעים לשאול שאלות בכשרות העוץ. מקורבו ר' יצחק זאלי קנה לרב 'אולר', וכשבאה שאלה לפניו הוציא ושלף את 'האולר', כדי לבדוק את צומת הגידין ושאר הדברים, ותוך כדי הבדיקה ועניית התשובה, הסביר לילדיו את כל הענינים, מה יש לבדוק, מה צריכים לראות כדי להכשיר את העוץ. בכל פעם היה מראה ומלמד תוך כדי עניית התשובה, כאן יש נקב וכי'.

מספר אחד הבנים החשובים, בהקשר ללימוד הדף היומי כעת במסכת חולין, כי בצעירותו, בא יום אחד לבית הכנסת וראה כי לומדי השיעור ממתינים כי 'מגיד השיעור' עדיין לא הגיע. הם לא היו יכולים להתחיל, היות שעסקו במסכת חולין ובה כידוע קשים הענינים ומורכבים מכדי להכיר את המושגים. הוא, שידע את הענינים, חיפק ומיד החל להרצות את השיעור באופן נהיר ובהיר. לפליאתם על אביו צעיר הבקי במסכת חולין היטב הדק הסביר בפשטות, כי בהיותו בנו של הרב יעקובוביץ, ראה קטנותו את אביו בודק וטורח להסביר כל דבר ונעין, וגם הנכנסים לא בניו בסבך השאלות והענינים. כן היה מכוון דרכם של כל ציבור היראים והמתקריבים בעירו, כשמשד שיעורים בבית מדרשו, והיה אחראי לחזק בדקי הבית במסודות החינוך ובישיבה לתפארה. למרות שבמרבית הזמנים לא היתה משכורתו כרב העיר גבוהה, ובודאי לא הספיקה לכלכלת ביתו הגדול ומשפחתו המבוכרת ב"ה, לא הסכים לקבל משכורת כרי"מ בישיבת השרון, אותה ייסד חמיו ובראשה עמד. הוא אמר: 'איני יכול לקבל שכר בטלה, כי אני מקבל משכורת כרב העיר'. היה

מכתב המלצה מה'קהילות יעקב' מסטייפאלע לשיבתו של הגר"י יעקובוביץ' – כיום במוזיזעין עילית

הרב ויראתו שקדמה להכמתו, לצד מדותיו המופלאות נתקרב ביותר אל הגאון מפוניבז', הגר"ש כהנמן זצ"ל, וכן נתקרב בימים אלה להגאון בעל 'חזון איש' זצ"ל ולגוס, הגאון בעל 'קהילות יעקב' מסטייפאלע זצ"ל.

פעם, כשהרב מפוניבז' עמד בראש הגבעה וראה שני בחורים משוחחים ביניהם, התבטא ואמר לסובביו: 'בחורים אלה בטוחני שמדברים בדברי תורה, כי אצלם לא שייך דיבורים אחרים...' ואכן הסובבים התקרבו אל הבחורים ושמעו את שני הבחורים, רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ' ובן דודו לימים, רבי יעקב אדלשטיין – שאף הוא כמוהו, הרבה תורה וטוהר ביישוב רמת השרון – משוחחים בשנינו ובלימוד בע"פ.

בהגיעו לפרקו נלקח רבי יצחק יחיאל כחתן לבתו היחידה של הגאון רבי בנימין מובשוביץ זצ"ל, ששימש אב"ד קניזין ברוסיה, בה מילא מקום אביו, הגאון רבי מרדכי שלמה הלוי מובשוביץ זצ"ל, שנשא את כתר הרבנות כיובל שנים. לאחר עלותו ארצה בשנת תרצ"ג, נתמנה לכהן כרב במועצה

שישים ושש שנות רבנות ברמה. המרא דאתרא, הגאון רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ' זצ"ל, בנועם שיחו 'המודיע'

היהדות הנאמנה 'המודיע', בצינו את המעלות הרבות של העיתון היחיד שהוא מנוי עליו 66 שנה; את נקינתו ואת התחושה המלווה כי הכל בזכות עינא פקחא של גדולי ישראל עליו. במיוחד ציין את עמידתו האיתנה של 'המודיע' על משמר קדושתה וכבודה של שבת קודש. עקב כך נראות להעניק לנו לפני שלוש וחצי שנים שיחה מיוחדת. היה זה לעת אשר מרשיעי ברית באו רח"ל לחלל את השבת בפרהסיה בעיר הנמל אשדוד, ויהודים שומרי שבת מכל החוגים והעדות מחו בכאב, נגד מתחם הקניות הענק שנפתח שם והיה מוקד לחילולי שבת המוניים.

אבל רח"ט, בערב שבת קודש ט' תמוז תשע"ה, עמדנו על מפתח הבית שברחוב קלישר, שם היה מעונו של רבה הראשון של העיר, חותנו, הגאון רבי בנימין מובשוביץ זצ"ל, ולאחרי"כ התגורר בבית זה חתנו וממשיך-דרכו ברבנות, הגאון רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ' זצ"ל. מבית זה בקעו שנים רבות קול התורה, קול ההוראה, קול זעקתה של שבת קודש.

בבית אביו

רבה של הרצליה, הגאון רבי יצחק יחיאל זצ"ל, נולד בו אייר שנת תר"צ בגרמניה, לאביו הגאון רבי חיים יוסף זצ"ל, בנו של הגאון החסיד רבי יצחק מאיר יעקובוביץ' זצ"ל, שהתגורר בטשנשטנחוב ולאחר מכן באמסטוב; מחסידיו החשובים והמובהקים של הרה"ק 'השפת אמת' מגור זי"ע.

עליו מסופר, כי היה פעם בערב פסח, כשה'שפת אמת' שלח מעליו את כל מי שהגיע, וביקש לשלוט בצל קדשו בליל התקדש וגל ולחיות בסדרו של פסח אותו ערך בקדש. התחכם החסיד רבי יצחק מאיר ובא לפני הרבי 'השפת אמת' אחרי שעזבה ה'קוליק' [רכבת חשמלית בין גור לווארשא] האחרונה. 'השפת אמת', שחש בחפצו העז של חסידו שביקש לשלוט בחיכלו, אמר לו: 'אותך אני רוצה אצלי!' וקרב אותו כל ימי הפסח.

בנו, רבי חיים יוסף יעקובוביץ' זצ"ל, התעלה בתורה ובעבודת השם בדרכה של חסידות, וקנה את משנת תורתו אצל הגה"ק רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטורבצא זי"ע. בשנות המלחמה העולמית הראשונה, הגיר מפולין לגרמניה, שם כיהן כרי"מ בישיבת פרנקפורט ואחד מרבני גרמניה עד למלחמת העולם השנייה. בשנת תרצ"ה החליט לעלות לארץ ישראל עם כל משפחתו. היה זה בעקבות ארוע שחווה: פעם הלך ברחובות העיר הגדולה פרנקפורט, ושלשה ברוינים נאצים הפילוה לארץ, היכוהו מכות נמרצות והשפילוה. אראו החליט לעזוב ולעקור מיד מהארץ הארורה עם ארבעת ילדיו, ועבר עם כל בני המשפחה להתישב בעיה"ק ירושלים, ובס"ד בכך ניצל מהמלחמה הנוראה.

רבי חיים יוסף יעקובוביץ' נתקשר לגדולי ירושלים, המהר"ץ דושינסקי זצ"ל, הגר"ר פנחס זצ"ל, הגאון מטעפליק זצ"ל, הגר"א מלצר זצ"ל ועוד גדולי וצדיקי עליון. בשנים אלה נמנה עם מייסדי הישיבה הגדולה 'קול תורה' בירושלים, שם כיהן כאחד מראשי הישיבה. בנו, המרא דאתרא רבי יצחק יחיאל זצ"ל, עלה יחד עם אביו לירושלים, שם התחנך על ברכי המסורת, כשאביו משקיף בו לגדול ולהעלותו בדרך הוראיה בעמל התורה וביאת שמים צרופה. באותם ימים ינק בצעירותו מאורם ומתורתם של גדולי ירושלים.

מעט אחרי שנוסדה ישיבת פוניבז', בחדש כסלו שנת תשי"ד, על ידי הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, גאב"ד פוניבז', היה רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ' בין הבחורים הראשונים שהיוו את הגרעין הראשון לפתיחת הישיבה. תחילה למדו בביהמ"ד 'הליגמן' בבני ברק. בישיבה נודע עד מהרה כאחד מגדולי בחוריה, בגודל דבקותו בתורה, עינו

ב'דיו'ר' למען התלמוד תורה ובי"ע בהרצליה — מימין לשמאל: רבי מינע ליון, מרן ה'פני מנחם' מגור, האנאונים: רבי ברוך סורוצקין מטל, רבי אליעזר מנחם שך, רבי לייב גורביץ, רבי בצלאל זילטל, הרב זצ"ל ורבי בערל אויערבאך זצוק"ל. נואם: הרב שווייך (צילום: כ. ב. קרוס)

המונים השתתפו בהמגנה נגד בית המשפט בעקבות הקביעה שהרשיעה את הרבנים 'נאשמי השבת'. התמיכה שקיבל הרב מגדולי ישראל, והכרעת מרן ה'בית ישראל' ז"ע — מה לעשות כדי לא לעורר חלילה קטרוג

הרכבת תורה בעיר

למרות פעולותיו הרבות, ישב רבה של הרצליה כל ימיו על התורה ועל העבודה. שנים רבות הרבין תורה לתלמידים בשיבת השרון שייסד חותנו, לצד בן דודו, הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, רבה של רמת השרון. כמו"כ הרבין תורה ומסר שיעורים בכולל שבהרצליה, והיה מוסר שיעור יומי לקבוצת בעלי בתים שומעי לקח, ויחד עם זאת עמד על משמר הדת בעיר, פיקח אישית על השבת, עירובין, כשרות, שמיטה, מקוואות, חינוך ועוד.

היה 'כולל' של אברכים מופלגים שהגו בתורה בהתמדה, והוא היה מתנהג שם כאחד האברכים, למרות שעמד ב'ראשות הכולל'. כל פעם טרם תחילת 'זמן' היה מתייעץ עימם מה ללמוד? איזו מסכת? בכל חודש, כשחילק את המשכורות, לא החזיק טיבותא לנפשיה — היה לוקח את ערמת הצ'קים ונותן לאחד האברכים שחילקה, בלי איחולי יישר-כוח, כי הוא לא הבין מה האברכים חייבים לו. בכל שעות הכולל ישב בפניו ולמד ביגיעה ובעמל. אברכי הכולל סיפרו, כי היתה בו ניגודיות מחד, ורבותו מאידך, בהיותו רב עיר שהנהיג ב'תקיפות' בכל, שעמד על קצו של יו"ד, אך בכולל האברכים היה מבטל עצמו כלייל, לא הכיר בכלל שמדובר באותו רב של הרצליה, העומד כל כך על המשמר. בשנים הראשונות, לצד קבוצה נכבדה של יראים ושלמים שהתגוררו בהרצליה, היתה גם קבוצה גדולה של דתיים ושומרי מצוות אשר לא ראו צורך בשליחת ילדיהם למסדות תורניות, ת"תים, בית יעקב, ישיבות וסמינרים. הימים ימי רעב ומצוקה, קרן התורה היתה מושפלת, והם חששו שמי שלא יהיה בידו 'תואר' או מקצוע, לא יוכל להתפרנס כראוי. היה הרב יעקובוביץ משכנע ומפציר, דואג וטורח על כל בת ועל כל בחור, לשכנע את ההורים לשלחם לישיבה קדושה ולבית יעקב. ללא לאות 'טירטר' בטלפון את מנהלי הסמינרים, מתחנן על נפשו כאילו מדובר בבן יחידו. ביקש מהרב שצ'רנסקי מתל אביב, מהרב וולף מבני ברק, וגם מהרב פינחס יעקב הכהן לזין מירושלים, עבור בנות שעברו ליישובים בפרוודויר ירושלים. מאן'דהוא ששמע איך שהרב דהרצליה מפציר ומתחנן בהרב וולף שיקבל ויכניס את בת פלונית לסמינר, שאל את הרב וולף: בשביל מי הוא מבקש, נכדתו?

כתורות על 'אסירי השבת' בהרצליה

השמיע את דבר השבת ברמה. הגר"י יעקובוביץ זצ"ל, רבה של הרצליה, בצעירותו, נואם לכבודו של שבת קודש

הרב יעקובוביץ סיפר, כי הוא בא לרבי כדי לשמוע הוראות מפ"ק, אולם אך החל לספר לרבי מה פעל, ביקש הרבי להשתתף בדבר מצוה רבה זו. כמו"כ קירב ה'בית ישראל' את יבד"ח בני הרב, התעניין בשלומם, וביקר עם מי הם מתחברים. פעם, לאחר מאבק על קדושת השבת, ברח הרבי את הרב, שיהיה לו נחת מלדיו. ואכן, זכה שכולם תלמידי חכמים, מרביצי תורה נודעים לתפארת.

על משמר יסודי הדת ומשמר קדושת השבת

כרכים רבים ניתן למלא, על פעולותיו הכבירות של המרא דאתרא דהרצליה, ועל מסירות נפש כדי לשמר את יסודי הדת. במיוחד בימים ההם, בשנים של ראשית הכותנו, שנים בודדות לאחר קום המדינה, ביקשו ראשי השלטון לקעקע את כל הקדוש והיקר. אך הוא נעמד כארי, נערץ בפי כל מכריז, ובעזר ממעל הצליח להטביע חותם מופלא על כל ישובי השרון.

עוד מימי צעירותו, נקרא ע"י הרב מפוניבו' לסור למחנות העולים בראש העין, שם נאבקו העולים על זכותם לגדל את ילדיהם לשמירת תורה ומצוות, והוא היה יוצא למחנות לשמח את הילדים ולקרבם לאבינו שבשמים, באופן שלא ניתן לתיאור. במקרה אחר, שלחו הרב מפוניבו' לארגן מבצע התרמה של ביגוד עבור ילדי תימן והוריהם, ובמסגרת זו המשגיח, הגר"א דסלר, מרוב תשוקתו למצוה, רוקן בוריות את כל התכולה מארון הבגדים בביתו ונתן בידו.

כשהוקם ארגון ה'פעילים', והוא היה בין המייסדים הראשונים, יחד עם רבי שלום בער ליפשיץ ורבי שלום נח קרול [בן-דודו], בא אביו רבי חיים יוסף בועקה ל'חזון איש' כי מוציאים את בנו מהלימוד, הגיב החזון"א ואמר: 'עוד יהיה לך זמן לעסוק עם העם שבשדות'... כמו כן סיפר הרב זצ"ל, כי פעם כשדיבר עם ה'בית ישראל' על התדלדלות האוכלוסין בהרצליה, אמר לו ביטוי מפליא 'בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך'. לא תיאר לעצמו אז, שהכוונה שבשנות הזקנה שלו הכל יתחפץ בהרצליה. ושני הדברים והברכות התקיימו ממש בשנותיו האחרונות, כשעסק עם העם שבשדות ויהי לפלא.

בבית קושי ומחסור אך הוא לא הסכים לקחת, למרות הפצרת גיסו, מנהל הישיבה. ואמנם, מאז יום נישואיו, נתמנה לישיב על כסא חותנו הגדול, וכ-66 שנה ברציפות ניווט את העיר ביד רמה בכל תחומי הרבנות, והעמיד את הדת על תילה. משך השנים הוצעו לו הצעות שונות ומגוונות במקומות שונים, אך אחריותו לא נתנה לו לעזוב את משרתו האחרית לעיר הרצליה ולערים הסמוכות.

נועץ בכל דבר וענין עם גדולי צדיקי הדור

בכל הענינים החשובים שנגעו להנהגת הרבנות בעיר, היה נועץ רבות בגדולי התורה שבדור קודם, ובמיוחד במרן החזון"א ז"ע, וכפי שסיפר לימים: 'הוראת רבינו החזון"א שלא הרפה מכך, שנפתח בית ספר לחינוך העצמאי, וכשבס"ד פתחנו בית ספר נפרד, לא היה מקום לפתוח זאת, ובנינו שני חדרים קטנים, וכך החל החינוך העצמאי בהרצליה. לחנוכת הבית לשני החדרים הללו הגיע הרב מפוניבו' זצ"ל לכבד אותנו, ונשא דברים חמים על החינוך הטהור ועל הזכות הגדולה שנפלה בחלקנו לייסד חינוך עצמאי, וכשפעם הלכתי לחזון"א וסיפרתי לו שעושים לי צרות בעיר, הגיב ואמר לי: 'מזל טוב! עכשיו נהיית רב, כי רב שלא עושים לו צרות בעירו אינו רב'...

היה קשור בלב ובנפש לכ"ק מרן אדמו"ר ה'בית ישראל' מגור ז"ע, שהייתה לעודדו ולבקר. כל פעם שהרבי שהה בכפר שמריהו, היה הרב יעקובוביץ נוסע לשם כדי להיכנס בקודש פנימה והיה נועץ עמו בכל דבר וענין.

פעמים רבות היה הרבי ה'בית ישראל' מגיע אליו לביתו בהרצליה, יושב עמו ומתעניין בכל צרכי העיר. הכשרות, המקוואות, השבת, העירוב, וכל עניני הכלל והפרט. בכל אלה הפעולות תמך בו הרבי ז"ע, עודדו וחזקו. פעם הגיע הרב לביתו נאות קודש של הרבי ה'בית ישראל' וסיפר לו על פעילות הירואית שעשה בענין הטהרה בעירו. הרבי ה'בית ישראל' הפסיק ויצא לחדר אחר, וכשחזר העניק לו סכום גדול מאוד, באומרו כי רוצה הוא להיות שותף עמו ולעזור לו בענין.

'המודיע' שופרה של היהדות הנאמנה ליווה את מאבק השבת בהרצליה לפני 48 שנה

המעברות במושב הרצליה שנבנו לשכן את העולים.
שם פעל רב העיר הגר"י יעקובוביץ זצ"ל לייסוד מקוה טהרה

לימודו דרכי הוראה. רבה של הרצליה הגאון רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ זצ"ל
במחיצת רבה של קוממויות הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל

באנפון נהירין. רב מדרות קודמים (צילומים: ב. קרית)

"על-כל-פנים, זכורני שציננו בצפרא דשבתא מבית הכנסת לאחר התפילה, ורבי יוסף הבחין ביהודי העומד ומשקה את גינתו. הוא נעמד ליד הגדר, ניגש ודק לעברו: 'גוט שבת, גוט שבת, גוט שבת', כך שלוש פעמים. הלה, שהיה מפא"ניק, נעמד ועצר את עבודתו. איני יודע אם עצר את עבודתו מחמת הכושה, או שנתעורר בו איזה ניצוץ, אבל הוא כבר לא השקה יותר את גינתו ביום שבת קודש".

הוסיף המרא דאתרא ואמר: "בכל שבת ושבת היה עלינו ללחום מחדש על שמירת שבת קדשנו. היתה כאן בהרצליה מאפיה ששמה היה 'מאפיית המשפחה'. ביום מן הימים החליט בעל המקום לפתוח את המאפיה ביום שבת קודש. משמעתי על כך, פניתי לבעל המאפיה, והתחננתי שישאיר את המאפיה סגורה כמימים ימימה, והנני מבטיחו שיצליח בעסקיו. אך בעל המאפיה החציץ פנים.

"היה זה כימי בין המצרים, בתשעת הימים, והנה ביום מן הימים מת לפתע בנו, רח"ל. באתי לנחם אותו. לאחר 'השבעה', בא אלי בעל המאפיה ואמר לי, אם היית מסוגל לבוא אלי לנחם אותי על פטירת בני, לאחר שזילזלתי בכך, הרי שאני מעריך אותך מאד. משננסתי עמו לשיחה עמוקה, עוררתי אותו ואמרתי לו, שאם קרה מקרה מצער כזה בפעם פתאום, הרי צריך לעשות ולערוך 'חשבון נפש'. ואכן, הלה ביקש לעשות חשבון נפש ולשוב בתשובה שלמה, והתחיל לשמור שבת כהלכתה".

זעקת השבת של רבי אלעזר

המשיך המרא דאתרא וסיפר: "מי שהיה מגיע רבות לחזק את ערכי היהדות בעיר, היה הגה"ח רבי אלעזר בריאל זצ"ל, שהיה, כידוע, נודד בשבתות לעיר הארץ, היה מחזק ומעורר את העם לשמירת המצוות, וכך קירב יהודים רבים ליהדות". הוסיף, כי זכורות לנו נסיבות אלה של יהודי קטן, הגה"ח רבי אלעזר זצ"ל, שהיה נוסע לבדו אל מלזונים, ברוב שבתות השנה לא שהה בביתו אלא נע וגד בדרכים, לחזק את לב העם בשבתות אלהם שבשמים, כשהוא לוקח עמו קופסה קטנה עם מאכלי שבת קודש, וזלזול קטנות, אותן הכינה נו"ב הצדקנית, ושם פעמיו כל שבת לעיר אחרת. כמנהגו זה אחז בדקדוק במשך עשרות שנים ולא זנח אותו גם לעת זקנתו, כשהגיע אל תשישים. ההבדל היחיד היה, שבגילו המבוגר הצטנף אליו גם נכדו לנסיבותיו, לעזר לא לשאת את מזורות. הלב הבורח המשיך לבעור בו כמימי צעירותו, לקרב יהודים לתורה ולמצוות.

זעקת השבת מאז ועד היום

באותן שנים, העיר הרצליה היתה סמל הלחימה למען שמירת השבת. בכל המדינה יצא שמה של הרבנות בהרצליה, כמי שעומדת בשורה הראשונה בחזית הלחימה נגד מחלליה. בימים אלה — מלאו 48 שנה למאבק השבת הגדול, מאבק שקולו נשמע והדהד לא רק באר"ק, אלא בכל קצווי תבל, לשם הגיעה זעקת מאבק השבת ונשמעה למרחוק.

את המאבק ניהל ביד רמה המרא דאתרא, הגר"י יעקובוביץ, בפעולות שונות, שהבולטת שבהן היתה הפגנה גדולה, כמוה לא ידעה העיר הרצליה מיום הווסדה. בעקבות כך הטיל בית המשפט על 11 רבני העיר, והוא בראשם, קנס כספי בסך 100 לירות, או חודש מאסר בפועל, ולמען כבודה של שבת, ביקשו הרבנים לצעוד בגאון אל בית המאסר, והיו מכונים 'אסירי השבת'. אבד"ח, ביקשנו מרבה של הרצליה הגאון רבי יצחק יחיאל, לשמוע על מאבק השבת שהתנהל אז בשנת תש"ל, כשהוא ניווטו ביד רמה.

שאלנו את הרב: הרצליה, עיר חילונית, דוקא מכאן יצאה זעקת השבת?

"תתפלא לשמוע, למרות כי ביישוב אז, לאחר קום המדינה, התגוררו אנשים שלא שמרו תורה ומצוות, אולם היו הרבה יהודים מסורתיים, ששמרו את השבת. במיוחד העולים שהתגוררו במעברות שהכינו להם, ביקשו לכבד את יום השבת.

"לעומת זאת, לדאבוננו, היו יהודים אחרים, חלקם 'תינוקות שנשבו' וחלקם 'נומרים לתיאבון', למרות שרמזנו לציצול חילול שבת, אך כשעבר על דם יהודי שומר שבת, הרגישו אינדיפרנטיות. לא אחת קרה, שרח"ל יהודי עמד עם סיגריה בידו, אך כשעברתי לידו, וזק את הסיגריה שלא ארגיש בזה ואף ברך אותי ב'שבת שלום'. כך היה 'בית קפה' שבעליו החליט לפתוחו בשבת, אך כשהבחין כי ממרחק, ניגש לנעול את הדלת ולהסית את הילול, להראות כאילו הינו סגור בשבת".

סיפר לנו בשעתו הגר"י יעקובוביץ זצ"ל בנוגע שיחו: "כאן בעיר, התגורר הגאון רבי יוסף שברדון זצ"ל, הוא היה אחיו של המגיד הירושלמי הגאון רבי שלום שברדון זצ"ל. רבי יוסף היה מבוגר ממנו בכמה שנים ועוד נתגדל בבית זקנו הבראדניעריב — הגאון רבי שלום מרדכי שברדון זצ"ל — המהרש"ם. הוא ידע והכיר כל ס"ק במג"א. רבי שלום הספיד אותו לאחר פטירתו, ואמר שחשב שמכירו, אבל האמת אמר, שלכל לא הכיר את גדלותו.

הלך כנגד רוחו של כל אחד. האיר פנים לכל אדם

האיר את הרצליה והסביבה. תוכניה צנועה ופשוטה
בפתח ביתו הפשוט של האדם הפשוט (צילומים: ב. קרית)

השיב הרב וולף: 'רבות מבקש ממני הרב יעקובוביץ לקבל בנות מהרצליה אך מעולם לא ביקש דבר עבור מי מבני משפחתו!'

מכתבים רבים נשלחו לראשי החינוך העצמאי, ומהר"ר רבי יצחק מאיר לוי זצ"ל, נשיא אגודת ישראל העולמית, עמד לו לעזר בגיוס משאבים לבית הספר של החינוך העצמאי ולעזרה בקבלת בנות למוסדות, להפצת יהדות שם ובענייני כשרות. הרב זצ"ל התבטא לא אחת ואמר: עם שני דברים אעלה לבית דין של מעלה: 'עם הבנים והבנות שהכנסתי תחת כנפי השכינה למוסדות התורניים, ובעמלי הרב בטיהור המקוואות'. בשנים האחרונות גם הוסיף את פעילותו בארגון 'הפעילים'.

משך השנים, התדרדרה אוכלוסיית שומרי המצוות בהרצליה. בשנים הן ישב והנה בתורה ושמר מכל משמר על הכשרות ועל המקוואות. אולם הוא בתומתו וביראתו לא סמך עבור עצמו על הכשרות שהוא עצמו העניק. רק על מאפיה אחת בשכונתו סמך. חומרה יחודית שהייתה לו, למשל, לא נתן לבעלי האיטליים למכור בשר טחון, והיה בזה נסיון וקושי והרבה מן החידוש, אך הרב זצ"ל סבר כי רבו המכשולות והספקות במוצרים שחוננו.

משך עשרות שנות רבנותו, הצליח להאחז שם שמים בכל הליכותיו בעיר, ועם זאת, כשהיה נצרך לזעוק את זעקת השבת, נעמד בפרץ ללחום בגופו את מלחמת השבת ולמנוע את חילולה, לא חשש מאיש ויצא בראש המוחים למען שמירת השבת וכבודו השי"ת. בשנת תש"ל אף נעצר בראש המוחים, והוגשו נגדו הליכים כשנאבק למען השבת, ומאז עמד על חומת הכשרות והחינוך בעירו, נגד כל הפרצות שניסו לפרוץ בה, והיה דוגמא מופתית לרב מדרות קודמים, שהכל סרים למרותו ולאורו הבהוק.

כל ימיו ביקש איש בשלום, לא היה הפץ להשקיט ומנו בהעלאת זכרונות עליו גיליון מקורות הימים ההם. הוא, שמיא אסמיו מאוצרות צדיקי וגאוני הדורות, שמר ואצר את הדברים בלב, וחפצו היה כל הימים להמשיך לנצור את הדברים, שבזמן דיקר הנדרש לכך הצדיק להשלים את חוק לימודיו שהפתייתו בחצות הלילה בלימוד עם חברותא מסכת אהלות. רק למען כבודה של שבת קודש, נאות בשעתו לפנות מומנו ביום השישי — ערב שבת קודש, לספר על הימים ההם, בהם לחם בעז ובתעצומות, בכוח ובגבורה על שמירת שבת קודש.

"שוכבי האספלט התרוממו הישר לעבר הריקוד, והשוטרים הנפעמים ניצבו והביטו ברגש, משהו נע בלבם, הרב הרוקד בהתלהבות מתקרב לעבר המפקד מר לוי, מושיט לו שתי ידיים וללא אומר ודברים מצטרף לוי זה אל המעגל, משתלב ומשתלבה: 'עם מקדשי שביעי', שר הוא, 'כולם ישבעו ויתענגו מטובך, כולם...', זה היה קידוש ה' גדול"

תופעה זו להפוך למעין סטאטוס קוו חדש בהרצליה. "למרות החום הכבד ששרר אז בקיץ, הפגנת התקיימו מדי שבת בשבתו. המתפללים עברו בבתי הכנסת ופנו להתפלל בתחנת 'אגד' עד ההפגנה הגדולה, בה עצרה המשטרה את הרכבים ועסקי הציבור והעמידים למשפט. אך כל נקדים את המאורח".

ההפגנה הגדולה למען השבת

המשיך רבה של הרצליה, הרב יעקובוביץ זצ"ל ספר: "רבי העיר אכן קראו לכל מתפללי בתי הכנסת להתכנס בשבת פורשת פינתם תש"ל לתפילה ציבורית על ידי התחנה המרכזית. במקום התאסף ציבור של יותר מאלף איש! התכנסו לתפילת מוסף. בסיום התפילה עליית על 'חבית' ודרשתי להמונים, אחרי נאמו עוד כמה רבנים.

"בנאומים התחננו באונו מארגני חילולי השבת להפסיק את החילול, אלא שחרש היה ליבם משמוע את תחנית שבת המלכה. אחד הנאמים עלה על האוטובוס, התניע בקול רעש גדול כשבתוכניתו לצאת ולאסוף נוסעים. אחד המוחים הודיעו קשות, נשכב במחאה למרגלות האוטובוס ולא הניח לו לצאת. [...] לאחר מכן יוסף רבנו של הרב, כי היה זה הרב בכבודו ובעצמו שהשליך גזי ולא הם על כבודו עברו כבודו של שבת קודש —] אחרים נסחפו במחאתו והטילו אף הם את עצמם על כביש האספלט, לכל יעו הרכב לצאת. באופן ספונטאני צעד הציבור ברחוב סוקולוב לעבר כרך מגן דוד אדום. הקהל החל לנוע לעבר הכרך, ובדרך עצרו כמה משאיות שהיכלו מתרחצים. בכרך מד"א נחסמו כמה אוטובוסים שעברו במקום. הכוח המשטרי הקטן, כ-12 שוטרים, לא יכול היה להשתלט על המצב.

"מהלי התחנה לא ידעו את נפשם מהמהומה שפרצה, הועיקו את משטרת הרצליה והמהומה פרצה ביתר עוז. מפקד המשטרה, מר ינאל לוי, יצא מרכבו וסקר בעיני מפקד את עשרות המוחים: 'מה קורה כאן?' ביקש לדעת. מבטו קלט את השוכבים על הכביש, ואז התנה העומד להתפנק מזום, עיניו מאיימות לנסוע על אפס ועל חתמם של כואבי השבת...

"המפקד לוי עשה צעדי לעבר רבני העיר, אחריו שוטרי וחילוי, מוכנים למוצא פיו, ואז בדיוק, יצא לעברו מבין קהל המוחים כמה רבנים, בתוכם הגאון החסידי רבי שמואל טוביאס זצ"ל, רבה של שכונת 'שביב' בהרצליה, ידי חקיקות בידו טוביב וחס יצאים בריקוד נלהב וסוחף: 'ישמחו במלכותך שומרי שבת יקראי ענג'. הריקוד נמשך זמן רב, כמנתם את השבת, כמדבר על ליבה.

"שוכבי האספלט התרוממו הישר לעבר הריקוד, והשוטרים הנפעמים ניצבו והביטו ברגש, משהו נע בלבם, הרב הרוקד בהתלהבות מתקרב לעבר המפקד מר לוי, מושיט לו שתי ידיים וללא אומר ודברים מצטרף לוי זה אל המעגל, משתלב ומשתלבה: 'עם מקדשי שביעי', שר הוא, 'כולם ישבעו ויתענגו מטובך, כולם...', זה היה קידוש ה' גדול".

'נאשמי השבת'

"במוצאי שבת הזמנו למשטרה 12 איש, אחד מהם, ילד בן 15 שהוצא מאוחר יותר מכלל הנאשמים. מתוך הציבור הגדול שהיה במקום, הזמנו אנשי המשטרה בעיקר רבנים ועסקי ציבור. בין אלה שנחקרו והוגשו נגדם כתב אישום היו: רבי חיים דוד הלוי, רב העיר הספרדי; רבי שמואל טוביאס, רבה של שכונת 'שביב'; ר' שלום דפנה, יו"ר הוועד למען השבת בעיר ומנהל בית הספר בתל מונד; ר' אליהו שר, מנהל בית ספר בכפר סבא; ר' ישראל מלחי, גבאי בית כנסת ועסקן ציבור והרב יוסף יאקאב, יו"ר המועצה הדתית בהרצליה.

גם את הרב הזמנה המשטרה לחקור: "השוטרים הגיעו כאן בבית לחקור אותי, ולאחר מכן אני הייתי בין הנאשמים.

"המשפט התנהל בבית משפט השלום בתל אביב כשנה וחצי. בשלב מסוים נראה היה כי היועץ המשפטי לממשלה מתכוון לסגור את התיק, אך בשלב מאוחר יותר התעוררו לפתע, והתופע דרש להטיל עונש מרתיע. עוד לפני ההכרעה המשפטית אפשר היה לזהש לאן הרוח נושבת.

עונשם של 'נאשמי השבת' הובא בספר 'דור לדור' שיצא מנשיך' לזרוב יוסף יאקאב זצ"ל. וכך קבע השופט: 'אחרי שמיעת הנאשמים עצמם התעוררה השאלה לשם מה היה צורך לשבת 12 ישיבות, לחלם את האווירה, להסעיר את הרוחות ולפגוע בעדי התביעה, שכל חטאם הוא בזה שמילאו את תפקידם הבלתי נעים, אבל כחוק? האם היה זה לכבודם של הנאשמים, אשר לא הכחישו את השתתפותם בהפגנה

בשקידה מופלאת

ההשלכות שהיו לו לה, באומרים שהעיר הרצליה אינה כמו הערים ירושלים ובני ברק, שם מורגלים בהפגנות מעין אלה. "משאית כי היו רבנים שחששו לקיים הפגנה המונית, נעלתי את הדלת והחבאתי את המפתח, ואמרתי כי אינני פותח את הדלת, עד אשר כולם יחתמו על קיום ההפגנה הגדולה. התעקשתי ואמרתי, אם בירושלים יכולים יהודים למחות על כבוד השבת, הרי שבהרצליה גם יוכלו למחות על כבודו של שבת קודש".

שאלתי: הרב היה אז אברך צעיר פחות מכן ארבעים... "האמת, סיפור זה למדתי מ'בעל-הבית' שהתגורר כאן בעיר, שעבר את השואה האיומה, בשם רבי חיים אלתר ברגר וזרנו לברכה, שהיה בברגין בלון חותנו של הרב החסידי רבי יעקב דוד וינטרוב שליט"א, נאמן ביתם של אדמו"רי סטריקוב. הוא היה זה שלימד אותנו דבר זה. היה זה לאחר השואה, והיו צריכים לבנות מקוה טהרה. היה שם רב צבאי אמריקאי ולא הסכים להקצות משאבים לבניית המקוה. משראה רבי חיים אלתר כך, נעל את הדלת ולא נתן לו לצאת, עד שהתחייב לבנות מקוה טהרה".

והרבנים התמוה "בדאי. כולם כאחד התייצבו וחתמו על ה'קול קורא' לצאת בשבת קודש לתפילת מוסף ולהפגנה הגדולה למחות על כבוד שבת קודש. ואכן אירגנו הפגנה שהרצליה טרם ידעה, ובכל המדינה הודיעו מעוצמת ההפגנה שהתקיימה באותם ימים בהרצליה.

מדוע היו צריכים להגיע להפגנות? האם לא יכלו לפעול בדרכים אחרות?

"פעלנו בכל המישורים הציבוריים והחוקיים, אך הכל היה לשווא. התקשרנו עם שר התחבורה דאז, וארגנו אליו משלחת. הוא אמנם קיבל אותנו בסבר פנים יפות וכשהסברנו לו את העניין אמר לנו: 'דעו לכם, שאני בתור שר התחבורה לא אתן יד לזה, ועל אף המעשה בקשה לרשיון להפעיל תחבורה ציבורית בשבת, אני לא אאשר דבר כזה בחיים שלי.

"כמו"כ פנינו למשטרה, בעיקר לאחר שנודע לנו כי ההסעה אינן חוקיות ולמפעלי האוטובוסים והמשאיות אין רשיון להפעלתם. שר התחבורה הודיע שלא ירשה שינוי בסטאטוס קוו בהרצליה, על ידי הפעלת שירות אוטובוסים בשבתות. המשטרה רשמה דא"חות נגד הנהגים והקבלן שהפעילו קו שירות בשבת ללא רשיון, אך המצב נשאר בעינו מספר שבתות. משראנו כי אין דרך אחרת, התחלנו בארגון ההפגנות שנמשכו בשבועות הקיץ, בהם הופעלו ההסעות המאורגנות בשבת. חששנו כי אם ימשך המצב — עשרה

הגה"צ רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ זצ"ל רבה של הרצליה

בני הרב, יבדל"ח הגאון ר' דניאל, ראש ישיבת 'נחלת בנימין', ואחיו הרב"ג ר' ישראל מאיר, שבאו לבקר את אביהם הגדול, ונכחו בישיבה המיוחדת שערכו עמו, הוסיפו וסיפרו: "הגה"ח רבי אלעזר ברי"ל זצ"ל, כשהיה מגיע להרצליה לא היה מביא עמו או"כ, משום שאמר, שאנאל יבדל"ח הוא לאבד, וסומך הוא על כשרות המאכלים שהבינה אמנו תדיר. הופעתו של רבי אלעזר עשתה רושם לא רק עלינו, התפילות, הקידושים, המזמורות, ובמיוחד הדרשות שנשא בבית הכנסת, אלא עשתה רושם על כל בני העיר, שראו יהודי חסידי לבוש בכנפי השבת הירושלמיים, וכך כולו אומר הוד והדר".

הוספנו, כי פעם תמו בפניו אחיינו, ה"ח מו"ח הגה"צ רבי נטע פריינד זצ"ל, הכינד מפקיר הוא את ביתו מדי שבת בשבתו, ובעודו סובב בעיר השדה, בני ביתו סועדים לבדם את סעודת השבת ללא ראש המשפחה. בתשובה, הוציא רבי אלעזר מכתב אותו קיבל מרבו, הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקרלין זצוק"ל הי"ד, אליו היה דבוק בכל נימי נפשו. במכתב כותב לו רבו: "ותראה לעודך תשובה ברבים". בהגיפו מכתב זה השיב רבי אלעזר: "זו צוואת הרב, ולכן אני מוסר נפשי עליה".

סיפר הרב זצ"ל: "פעם בשבת קודש, לפני יובל שנים ויותר, הלכתי עם רבי אלעזר ברי"ל ברחוב, באמצע ראינו אחד העומד בחצרו וגוהם את העלים מהעציצים. רבי אלעזר נעמד וממש בקול בכי, החל לזעוק מנהמת ליבו: 'שבת קודש, שבת קודש, מחלליה מות יומת...! הלה נבהל, עזב את כליו ויצא אליו כשראשו מורכן תוך שהוא מתנצל. יהודים אלה היתה להם זיקה ליהדות ולמסורת. הם עוד שמעו וזכרו. ולכן כשמיוו והוכירו להם את ענין השבת, נתעוררה אצלם הנקודה הנפנית.

"כזה היה רבי אלעזר ברי"ל זצ"ל, יהודי של מסירות נפש. דבריו, שיצאו מעמקי לבו הטהור, נתקבלו על לב השומעים. פעם כשהגיע להרצליה ונכנס לבית הכנסת, אמר לי: הלא כולם נראים לי כאן מבוגרים, היכן הצעירים? אמרתי לו כי הם לא סכלו את אריכות התפילה של הזקנים, וביקשו לייסד להם מנין בנפרד. אמר לי רבי אלעזר, אני צריך את הצעירים... משכירי את הכתובת של בית הכנסת של הצעירים, חשב חזרה את השטריימל ופנה לשם, עוררם בדברים חוצבי להבות, ודברותיו עשו עליהם רושם כביר".

ההחלטה על קיום ההפגנה הגדולה למען השבת

בכ" מזה שמופר צע"ל, אלו היו מאבקים פרטיים, עם אנשים מודעים ירה"ח חיללו את שבת בביתם והלכו לחוקם או למחות בפניהם. מתי החלו המאבקים הציבוריים, בהם העיר הרצליה דיתה כבוד החנייה במלחמת השבת?

"מאבק על השבת המדי היו כאן בהרצליה. מיום שאני פה, בכל הזמנים היינו נאבקים על כבודו של שבת קודשנו. נלחמנו נגד פתיחת חנויות בשבת. היה נסיון פתיחת תחנת דלק בשבת בתחומה של הרצליה. בעיקר היו מאבקים אלה על שמירת השבת בעיר נגד נסיונות רודפי בצע לפתוח את הסניקים בשבת, רח"ל".

בכ" אלה עמדו בכבוד הראוי הרצליה הדתית, אך המאבק הגדול היה נגד תחבורה ציבורית בשבת, וכך סיפר הרב זצ"ל:

"בקץ דשנת תש"ל, החלו לארגן הסעות אל חופי הרכצה בעיצומו של יום שבת קודש, ואז החל מאבק למניעת תחבורה ציבורית בשבת. היוםמה היתה ע"י אינשי דלא מעלי במטרה לדאוג כאילו לנחיות הציבור החילוני, ברג למעשה האוטובוסים שנסעו לים נסעו כמעט ריקים. באותם ימים החלו הפגנות השבת בהרצליה. מדי שבת בשבתו היו יוצאים לאחור התפילה, בערך בשעה 11:10, לחסום את האוטובוסים בגופנו, ולמחות במחללי כבוד השבת בכל להט הקדושה. כך נמשכו ההפגנות, עד שהחלטנו לערוך הפגנה גדולה ליד התחנה המרכזית של אגד, ולאסוף את כל מתפללי בתי הכנסת שבעיר שיבואו במאורגן לתפילת מוסף, ולאחר מכן ימחו במחללי השבת".

סיפר הרב יעקובוביץ זצ"ל: "כדי לארגן הפגנה כזו, היינו צריכים לכנס קודם לכן את כל רבני העיר לדון בדבר קיום ההפגנה, ולאחר מכן להתחייב על 'קול קורא' לכל בני העיר לבוא ולהשתתף בהפגנה הגדולה. ואכן, התאספו רבני העיר, עמנו היו הרב הראשי הספרדי, הגאון רבי חיים יצחק הלוי זצ"ל; הגאון החסידי רבי שמואל טוביאס זצ"ל; הגאון רבי עזרא ניסים עדס זצ"ל; הגאון רבי עטרי ועוד רבנים אנשי ציבור, ביניהם היה מי שכיהן כראש המועצה הדתית בהרצליה, הרב יוסף יאקאב ז"ל, ודנו על קיום ההפגנה הגדולה בשבת קודש פורשת פינתם. ברם רבני העיר חששו לארגן הפגנה גדולה כזו, באומרים כי אינם יודעים את

ובחסימת הדרך בפני האוטובוסים והמשאיות?

"אפשר להבין לרווחם של אנשים המתמרמרים כשרואים חילול שבת בפרהסיא, מבלי להצדיק כמובן את תגובתם, בעיקר כשמעשייהם הם כפיה דתית ועבירה על החוק, האם לא יודעים הרבנים הנכבדים, שדבריי חכמים בנחת נשמעים, ולא על ידי הפגנות, חסימת דרכים ומכות? האכן טענתו של מר ששר אילוני, שהיה בטוח שיש רשיון להפגנה מהקדוש ברוך הוא... היא רצינית? האם הוא הועמד לדין בפני בית דין של מעלה? האם איננו יודע שדינא דמלכותא דינא, ואלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעזו? רק לפני שבוע קראנו את דברי המועמד לכס הרה"ק בדבר הצעת דירתו, וכל זה מראה לאן מובילה קנאות דתית..."

נציג התביעה דרש עונש מרתיע, ואילו רבה של הרצליה הגאון הרב יעקובוביץ הביע פליאתו. בדבריו לפני ההכרעה על דרישה זו: "את מי הולכים כאן להרתיע" – שאל – "פרשעים, אשר פשטו ידם במה שאינו שלהם, שותי סמים, מוזיקי ממון? האם הפציע והרתיע יהודים הכואבים את כאב השבת?" בדבריו בפני השופט אמר הרב, בין היתר: "ברצוני להעמיד את השופט על האחריות הגדולה שנוטל על עצמו כטרם שטטיל עונש על הנאשמים בהפגנה. איננו עומדים נאשמים כפרטים, אלא כל השבת ושומרי השבת עומדים כאן לדין. כי מה עשיתי? יצאנו להפגין אחרי שכל ההשתללות, בכל המישורים, לא העזילו ועמדו לפרוע? ריפצה של תחבורה ציבורית בשבת ברחובה של עיר יהודית אחרי 45 שנות קיומה. צביון כזה שמתערער מי יודע מתי יחזירו אותו, חייבים היינו לצאת ולמחות, כי מה נאמר לעת פקודת כשישאלו אותנו איך החרשתם אז, בזמן שעמדו לאבד ערך יקר שכזה, כמו שאמרו: 'יותר ממשומר ישראל את השבת שמרה השבת עליהם', את הנכס של השבת ששייך לכלל האומה, אסור לנו לתאב".

הרב יעקובוביץ שאף: "כשרבה של בריטניה יצא לערוך סדר ליד השגרירות הסובייטית בלונדון, כשהודים בקופנהגן יצאו להפגין ליד שגרירות בריה"מ – האם העלה מישוה על דעתו לעוצמ? כלל העולם נאז נלחמים למען חופש הביטוי וחופש המחאה, וכאן במדינתנו ישתוקו אותנו?"

יו"ר המועצה הדתית, הרב יוסף יאקאב, שנכח בדיון אמר: "מה יאמרו הגויים? מה יגידו בקאהרי ובמוסקבה? מה היה קורה אילו במוסקבה היו עוצרים רב שתפקידו להגן על הדת והשבת, הרי יהדות העולם הייתה נסערת ונרגשת ובמדינת ישראל היהודית יובאו רבני עיר למשפט על שמילאו חובתם האלמנטארית?"

המרא דאתרא הרב יעקובוביץ אמר בסיום דבריו: "נוכר אני במדרש המרגש אותו בכל עת: 'מה לך יוצא ליהרג, על עברם הנקי של הנאשמים היה אולי מקום להסתפק בהטלת קנס כספי בלבד. אולם מדברי מספר מהנאשמים ובעיקר מדברי בני כוח הנאשמים, נוכחתי לדעת שישנם אורחים במדינה זו אשר מרשים לעצמם שבעניני דת מותר להם לכפות את רצונם על אורחים אחרים בניגוד לרצונם ומבלי להתחשב בחוקי המדינה, ומשום כן הרי כל האהדה שיש לי לשומרי מצוות, חובת על בתי המשפט להתעלות על טעותם ולהטיל עליהם עונש מרתיע. אבל בהתחשב בעברים הנקי החלטתי להטיל על הנאשמים ישראל מלחי ויהודה... הנאשמו בסעיף נוסף של הכאת נהג, קנס של 100 לירות או 40 ימי מאסר – וכן מאסר על תנאי לתקופה של חודשיים ואילו על כל אחד מיתר הנאשמים – קנס בסך של מאה לירות או 20 ימי מאסר, ומאסר על תנאי לתקופה של חודש ימים.

'אסירי השבת'

אלף שאוננו של השופט דיתה כרייה יותר לדרישתו של התובע, שדריש עונש מרתיע. וכך כתב השופט: "בהתחשב בעברם הנקי של הנאשמים היה אולי מקום להסתפק בהטלת קנס כספי בלבד. אולם מדברי מספר מהנאשמים ובעיקר מדברי בני כוח הנאשמים, נוכחתי לדעת שישנם אורחים במדינה זו אשר מרשים לעצמם שבעניני דת מותר להם לכפות את רצונם על אורחים אחרים בניגוד לרצונם ומבלי להתחשב בחוקי המדינה, ומשום כן הרי כל האהדה שיש לי לשומרי מצוות, חובת על בתי המשפט להתעלות על טעותם ולהטיל עליהם עונש מרתיע. אבל בהתחשב בעברים הנקי החלטתי להטיל על הנאשמים ישראל מלחי ויהודה... הנאשמו בסעיף נוסף של הכאת נהג, קנס של 100 לירות או 40 ימי מאסר – וכן מאסר על תנאי לתקופה של חודשיים ואילו על כל אחד מיתר הנאשמים – קנס בסך של מאה לירות או 20 ימי מאסר, ומאסר על תנאי לתקופה של חודש ימים.

ברכת חברי מועצת גדולי התורה לרבה של הרצליה על עמידתו האיתנה על משמר שבת קדשנו...

"מי שייצג את היהדות הנאמנה מול בית המשפט היה עורך הדין ר' עמנואל מאק ז"ל מירושלים. בנאון ובכשרון הציג את דבר שומרי השבת בפני השופטים".

מה היה העונש? שאלנו את הרב זצ"ל – והוא השיב:

"בסופו של דבר קיבלנו כל אחד חודש מאסר בפועל, או קנס של 100 לירות תמורתו. הלכתי לכ"ך מרן הרבי מגור זי"ע ה'בית ישראל', ושטחתי לפניו את ההחלטה של בית המשפט, הרגיע אותי והגער-ערב: 'מענימט דיר נאך נישט, מ'ענימט דיר נאך נישט, [עדיין לא לוקחים אותך, עדיין לא לוקחים אותך]'.

"לאחר שמיעת העונש, בשנת תשל"ב, הוחלט שוב לערוך הפגנה גדולה נגד בית המשפט, על כך שביקש להטיל מאסרים או קנסות על רבנים. קימו עצרת מחאה על המשפט שהתנהל, והרב מגור זי"ע הביט ישראל' שלח את חסידיו לעצרת. כן הגיע אחיו, כ"ק מרן אדמו"ר הפני נחמס' מגור, ונשא שם נאום חרצב להבות. הקהל אמרו פרקי תהלים, והרבנים קבעו לומר את המזמור של יום השישי. עד מתי תשפטו עול ופני רשעים תשא סלה... פלטו דל ואבינו מיד רשעים הצילו, לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו ימושו כל מוסדי ארץ... לאחר העצרת הגדולה כשעליתי לעדכן את הרבי מגור ה'בית ישראל' על ההצלחה הגדולה, אמר לי: 'ס'איז גיווען מער מיינע פון דיינע'... [היו יותר אנשים שלי מאנשים שלך].

תכלית, שמעתי שא' שימתם את הקנס ולא הושלכת צמאסר.

"כולנו, פה אחד, רצינו ללכת למאסר. היו גם רבנים וראשי ישיבות שהמליצו לנו כך, וזאת כדי לעזוז את העולם היהודי – שלוקחים רב עיר לכלא בגלל שמחה על כבוד השבת. אולם נקודת אור אחרת קיבלנו, כאשר הבאתי את הדברים לפני כ"ק מרן ה'בית ישראל' זי"ע. הוא נזעק מיד: 'חלילה, שלא ילכו לכלא. זה ידוער חלילה קטרוג על עם ישראל שלוקחים לכלא רב שמחה על כבוד השבת. צריכים לשלם את הקנס'. דאגת כלל ישראל כולה, היתה לגד עיניו של הרבי כל עת וזמן. בסופו של דבר הקנס שולם. אולי הרבי פעל בנרון. אמרו ששר הדתות ורח ורהפטיג, שילם בלי ידיעתנו את הקנסות, כדי למנוע חילול השם על כליאת רבנים וראשי הציבור מגיני השבת".

סיפר בנו של הרב יעקובוביץ, הג"ד רניאל, את ששמו מאחד מיידידיו: "המש עשרה שנה לאחר המשפט של אביו יחד עם 'אסירי השבת', לווה ידידו כליל ראש השנה לאחר

התפילה את הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניב'ו. רבי דוד שהיה כל כולו ירא וחרד מיום הדין, לחש לעצמו כל העת 'א משפט, א משפט', תוך שאומר: 'רבי יצחק יעקובוביץ האט א משפט, יצחק יעקובוביץ האט א משפט...' כך לחש לעצמו כמה פעמים.

"במוצאי ראש השנה, ניגש התלמיד לברר האם קרה משהו לרבי יצחק יעקובוביץ מהרצליה? מששמע שהכל כשורה, פנה לראש הישיבה רבי דוד, ושאלו מדוע אמר שלרבי יצחק יעקובוביץ יש משפט? הלא עתה ביררתי ולא היה עמו כלום בליל ראש השנה? ענה לו רבי דוד: 'רציתי לדמיין לעצמי האיך עומדים לפני המשפט, שמתו אל לבי את סיפורו של רבי יצחק יעקובוביץ שהעמידוהו בפני משפט, וכך דמינתי את עצמי עומד בפני משפט. 15 שנה לאחר סיפור זה, עדיין היה צרוב במוחו של רבי דוד סיפור 'נאשמי השבת'. ואמרו, שזה היה מחמת שעבר דריפתו של הבולשביקי, וקשה היה לו להסתגל, שגם כאן בארץ ישראל רודפים את שומרי התורה והמצוות".

ראשי העיר איימו לפטר אותו כמה פעמים, בגלל מאבקיו למען השבת ולמען השיטה. היו לו קשיים עצומים. אולם גם הם העריכו את הרב זצ"ל מאוד. נהייתם הערוב לבית האבלים, הוכיחה כאחת על תומת דרכו טוהר מעשיו, למרות היותו 'תקוף' הוקירוהו, ויחד כולם הורו שלא התכוון דבר מלבד העמדת התורה והכשרות על תילו.

צדיק בדרכיו וחסיד במעשיו

רב העיר הרצליה, הגאון רבי יצחק יחיאל, היה קשור בפנימיותו לתורת החסידות כל ימיו. ספרי החסידות בביתו, בלים מרוב שימוש, לימוד והגיה בהם. הספרים הקדושים 'נענם אלימלך'; 'ליקוטי אמרים – תניא'; 'תפארת שלמה'; 'שם משמאל'; 'שפת אמת'; 'אמרי אמת'; 'בית ישראל' ועוד. הוא התפלל כל ימיו נוסח ספרד ושמר על רבים ממנהגי החסידים. הוא רכש לעצמו סידור 'מגן אבות' של חסידו סלונים, וכן היה משוחח רבות על נוסח התפילה של חסידי קארלין סטאלין עם ידידו ונאמנו, ראש וראשון כל דבר שבקדושה, שעמד לימינו במלחמות השבת והיהדות בכל השנים בהרצליה, רבי יצחק זאלץ [שהיה השוחט בבורק של כל האזור, וכל יום לפנות בוקר הוא היה האחראי לחלוקת עיתון 'המודיע'...].

אודות הסידור של הרב, סיפר בנו: "אבא היה עומד בשריפת חמץ, כשהוא מחזיק בידו סידור עבה 'בית יעקב' להיעב"כ [וכוכה מאין הפגות. הנומרים סביבו חזו כי הוא חי את הנאמר בשם צדיקים על שריפת החמץ שהוא זמן שריפת החיצונים וביעור רוח הטומאה והיצר הרע והסטרא אראא מן הארץ, וראו עליו בשעת בכיו שאבא מבין את המשמעות הפנימית שלה. כשבגרתו חשבתו כי צריכים לקנות סידור עבה בשריפת חמץ, לומר את התפילות ולבכות. אז קניתי סידור עבה, אולם הבני לא הגיע... כי הבני של אבא באותה שעה היה מפנימיותו, מלבד הלהוט להתקרבות לכורא יתבן...

"יכלל חג סוכות היה אבא מנשך את דפנות הסוכה כמה וכמה פעמים, בהתלהבות ובחביבות מצוה, ההיפך הגמור מטבעו הייקי' והמחושב. אבא נטל כל חמדות: את החריפות, המחשבה והעשיה, כך גם את פנימיות החסידות ועמל התורה בצניעה – מבית זקנו שבפולין. את הדיוק וההשמעות, הרצינות והאחריות – מבית אביו שבגרמניה ומבית אבי אמו, משפחת פון מרביץ פונקפורט. את היגיעה בתורה – מהישיבות שלמד בהן 'קול תורה' ופוניב'ו.

איש שכל כולו אצילות

על גינוני הקדושה שראו בו שהיו מכוח עמלו בתורה, סיפרו בניו ביחוסם האבלים: מעולם לא ראוהו באופן לא מכובד. בבית היה תמיד הולך לישון אחורון וקם ראשון. אף ביצעל'יבית' לא ראוהו. מעולם לא ישב להתרווח על ספה עם עיתון. למרות שהיה מעורב בין הבריות היטב, בהן ובכוונם ובענווה, ידע את הנכתב ב'המודיע', שכאמור, היה העיתון היחיד עליו היה מגוי 66 שנה. פעם הביא בו אחד מבניו משפחתו 'לבן' עם כף לאכילה, ולא אבה לאכול. הוא קם בעצמו להביא כפית קטנה. ורימו באצילות נועמו: כף היא

המשך בעמוד 65

הגאון רבי יצחק יחיאל, היה קשור בפנימיותו לתורת החסידות כל ימיו. ספרי החסידות בביתו, בלים מרוב שימוש, לימוד והגיה בהם. הספרים הקדושים 'נועם אלימלך'; 'ליקוטי אמרים – תניא'; 'תפארת שלמה'; 'שם משמאל'; 'שפת אמת'; 'אמרי אמת'; 'בית ישראל' ועוד. הוא התפלל כל ימיו נוסח ספרד ושמר על רבים ממנהגי החסידים. הוא רכש לעצמו סידור 'מגן אבות' של חסידי סלונים, וכן היה משוחח רבות על נוסח התפילה של חסידי קארלין סטאלין עם ידידו ונאמנו, ראש וראשון כל דבר שבקדושה, שעמד לימינו במלחמות השבת והיהדות בכל השנים בהרצליה, רבי יצחק זאלץ [שהיה השוחט ובודק של כל האיזור, וכל יום לפנות בוקר הוא היה האחראי לחלוקת עיתון 'המודיע'...]

הלב הגדול

שנדם

(המשך מעמוד 59)

עבור מרק, לבן עם כף זו אכילה גסה... מעולם לא התכופף לאוכל. הוא ישב תמיד בשעת האכילה כבן מלך. למרות שהיה סוער באופיו, ובעל תושיה ומרץ בלתי נלאים, אכילתו היתה במתינות, באצילות ובנועם וקדושה.

רבות יש להאריך על פעליו הכבירים של הגאון רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ זצ"ל בלמעלה משישים שנות כהונתו ברבנות. פרק מיוחד ניתן להעלות על נושא השמיטה, ועל קשריו המיוחדים עם רבה של קוממיות, הגאון הצדיק רבי בנימין מנדלזון זצוק"ל. ביריעה מיוחדת זו העלינו מעט מזעיר על עמידתו האיתנה על משמר הדת ושבת קודש בעירו.

בחמש עשרה השנים האחרונות, החל בהרצליה גל של בעלי תשובה ומתקורבים, שהגיעו להסתפח בנחלת בית ה'. הרב יעקובוביץ ממרום גילו התנער לקרבם לתורה ולעבודת ה', ולימדם את ההלכות על בוריהן. עד כדי כך היה עסוק בעבודת הקודש בשנים האחרונות, שאמר כי ענה על שאלות ברחבי העיר הרצליה, יותר ממה שענה בכל השנים, וככל שחלפו השנים ענה יותר ופסק יותר, מפני ריבוי שומרי המצוות ובעלי התשובה, דיבר אליהם בפשטות, אבל בעיקר דחק בהם לעסוק בתורה, ללמוד תורה, כמו שדורשים משומרי מצוות מעיקרא, לא הניח להקל ולהתפשר על כל דבר הלכה, דיבר על ליבם לקבל את הדברים ולא לוותר על קצוץ של יו"ד. הוא הלם על דרך המלך, והיו אלה מבני כל העדות, אשכנזים ובני עדות המזרח, כל אלה כואבים ודומעים את לכתו וחסרונו של הרב שהיה להם כאב.

פרק מיוחד בחייו הנהדרים, בריחתו מן הכבוד ומהפרסום. כמה פעמים ביקשוהו שישב כסאות למשפט ויכהן פאר כדיון, אך הוא לא הסכים לכהן כראש"ד בהרצליה מכמה טעמים וסיבות. גם בשנים האחרונות ברח מפרסום וסלד מגיבוי כבוד ותארים שאין בהם ממש. בכל שנותיו לא אבה להתמנות ל'נשיאות' של ארגונים שונים, בענוות חן ובפשטות התחמק וברח מהכל.

לפני כמה שבועות הזמינוהו לשמחת הכנסת ספר תורה, בתשי- שותו המרובה ביקש ללכת למרות שבת כנסת היה מרוחק. אולם בני ביתו הפצירו בו והניאו אותו מלכת, מפאת חולשתו. אחד מבני ביתו הקרובים הזכיר לידו את שמו של ה'בית ישראל', ננער הרב זצ"ל ואמר: ה'בית ישראל' היה אמר כעת 'מציט' 'הולכים' כשיש להרבות קדושה ותורה בעולם, עושים זאת כלי חשבונות של חולשה. קם והלך לבית הכנסת, שם שמח בשמחת התורה. לאחר מכן נשא דרשה מעומק ליבו על זכותם הגדולה

הגאון רבי יוסף חיים יעקובוביץ זצ"ל מרבני פ"פ וממייסדי ישיבת 'קול תורה' בירושלים

בהכנסת ספר תורה, וזעק אז מעמקי לבו, שהעיקר שיידעו ויזכרו לקיים את התורה והמצוות. משהו לחש לו שיברכם ברכה לפרנסה, הצלחה וכו', הוא ברח מעומק ליבו ואז חזר שוב:

הרש"ש את קדושת השבת בעיר הארץ ובמיוחד בעת שהותו בעיר הרצליה. הנה"צ רבי אלעזר בריזל זצ"ל

'כן, אבל זכרו שהעיקר הוא עסק התורה וקיום המצוות!'

הסתלקותו

היה לו קשר מיוחד עם בניו, שהיו קשורים אליו בעבודות ואהבה. כל בן ובת מצאצאי לימדם תורה, על כולם רואים בעליל את המעלות הגדולות

שקנו בביתו יחד עם תבדל"ח הרבנית הדגולה תח"י. קשר של תורה, של הלכה, של מידות טובות וקנינים נעלים.

בשבוע האחרון לחייו התקיימה שמחת נישואי נכדו. הרב זצ"ל שמח בשמחה גדולה ופניו נהרו באורח עילאי ומיוחד. למרות חולשתו השתתף בכל השמחה. כן ביקש להשתתף בשבת עליה לתורה, ולהיות יחד עם כל הילדים והמשפחה.

בלילה שלפני פטירתו, נר אלוקים טרם יכבה, מסר עוד את השיעור בדף היומי בבית הכנסת, במסכת חולין דף מ"ב. קולו הלך ונחלש. שמעו את איוושת נשימתו. אחד ממשפתי השיעור אמר לו, נלך להביא כוס תה! והוא התעקש: 'אבל יש עוד רש"י אחד!' כך סיים את כל הדף היומי עד הרש"י האחרון בחולשתו. נשימותיו הלכו ונעשו כבדות והגיע לביתו בחולשה גדולה.

בשנים האחרונות התכונן הרבה לפטירתו. בלילות היה אומר וידוי. גם בלילה האחרון, אמר וידוי, למד 'חפץ חיים' [או 'שמירת הלשון', שניהם היו בכרך אחד] כל לילה וגם בלילה האחרון, הניח את הספר על המדף. לראשונה בחייו, ביקש מבנו שישאר עמו בביתו בלילה... כל ימיו היה יושן בלילה בטלית קטן העשוי מצמר. מפאת תשישותו וחולשת גופו הסירו את הטלית קטן מהצמר. בארבע וחצי לפנות בוקר קם, ביקש מבנו שיביא לו את הטלית קטן מצמר, בנו ניסה לומר לו כי עדיין לילה, אך הוא ביקש בכל זאת להביא לו את הטלית קטן מצמר. משלבשו — נרם ליבו הגדול בפתע פתאום ויצאה נשמתו בטירה לעולם שכולו טוב.

הגר"י זצ"ל זכה לראות עולמו בחייו. הותיר אחריו ברכה, את רעייתו הרבנית החשובה שתח"י, שעמדה לימינו כל שנותיו והיתה שותפה מלאה לכל מפעליו בנאמנות אין קץ, בניו ותחניתו שליט"א, רבנים גאונים, ראשי ישיבות, מרביצי תורה והוראה, נכדים ונינים הממשיכים במורשתו המופלאה. תלמידים ושומעי לקחו ההולכים בדרכי התורה והיראה.

הרצליה בימים ההם. רחוב סוקולוב בו צעדו מאות המפגנים בשבת

תודתי נתונה להר"י אבינו רובינשטיין שיח"י, שהעשיר וריעה זו בעבודות ובסיפורים מאלפים מאורחותיו ומהליכות חייו המופלאים של הרב זצ"ל. חן חן לו.